

Δασική-Περιβαλλοντική Πολιτική και Νομοθεσία

8. Εισαγωγή στη Δασική Νομοθεσία – Βασικές έννοιες Δικαίου

Στέφανος Τσιάρας,
Δρ. Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος
stefanostsiaras@gmail.com

Δασική Νομοθεσία

Ως Δασική Νομοθεσία ή Δασικό Δίκαιο ορίζεται το σύνολο των κανόνων δικαίου που εκδίδει μία χώρα για την προστασία του δασικού της πλούτου* (Πηγή: Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Larousse Britannica, τόμ. 19ος, σελ. 426)

* Δασικός πλούτος = το σύνολο των δασών και των δασικών εκτάσεων

Κωδικοποίηση Δασικής Νομοθεσίας

<http://kdn.ypeka.gr/home>

- Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα 2014-2020

Εξέλιξη της Δασικής Νομοθεσίας στην Ελλάδα

Τα δάση στο Βυζάντιο (330-1204)

- βυζαντινό-ρωμαϊκό δίκαιο
- χρυσόβουλα διατάγματα (αυτοκράτορας)
- στρατηγοί, άρχοντες, εκκλησία, μοναστήρια, αγρότες
- χρήση ξυλείας κυρίως για πολεμικές δραστηριότητες
- επιτρεπόταν η υλοτομία και η πώληση της ξυλείας από τον δικαιούχο
- ιδιοκτησίες με ονοματεπώνυμο ιδιοκτήτη

Εξέλιξη της Δασικής Νομοθεσίας στην Ελλάδα

Τα δάση στο Βυζάντιο (1204-1453)

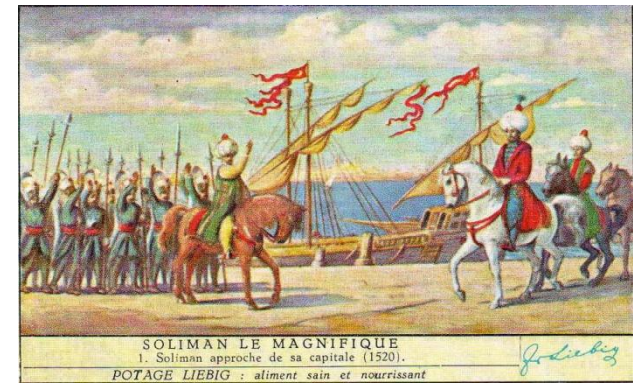
- κατάργηση βυζαντινού ρωμαϊκού δικαίου
- κατάργηση των ιδιοκτησιών των Βυζαντινών ηγεμόνων
- επιβολή φεουδαρχικής νομοθεσίας
- φέουδα, φεουδάρχες
- ανώτεροι άρχοντες, δούκες, βαρόνοι, ιππότες, κληρικοί
- ανάγκες κυρίαρχου φεουδάρχη (κυρίως στρατιωτικές)
- χωρικοί, οικιακές ανάγκες μόνο υλοτομία ξερών δένδρων
- η περιουσία της εκκλησίας πέρασε στους φεουδάρχες
Λατίνους επισκόπους

Εξέλιξη της Δασικής Νομοθεσίας στην Ελλάδα

Τα δάση την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1453-1600 περίπου)

- κατάργηση φεουδαρχικής νομοθεσίας
- επιβολή Ισλαμικού δικαίου
- γη κατακτημένης χώρας = λάφυρο
- 1/5 στο δημόσιο θησαυροφυλάκιο, 4/5 στους πολεμιστές
- τιμαριωτικό γαιοκτητικό σύστημα, κυριότητα ο Σουλτάνος
- ομοιότητες με σύστημα στο Βυζάντιο πριν το 1204

Εξέλιξη της Δασικής Νομοθεσίας στην Ελλάδα

Τα δάση την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1600-1821)

- εδραίωση του συστήματος των τσιφλικιών
- ομοιότητες με φεουδαρχικό σύστημα στο Βυζάντιο
- από τις κρατικές παραχωρημένες γαίες (τιμάρια) περάσαμε στις ιδιωτικές κληρονομητέες εκτάσεις (τσιφλίκια), όπου οι καλλιεργητές έπρεπε να αποδίδουν μέρος της σοδειάς στον φεουδάρχη
- ομοιότητες με το σύστημα στο Βυζάντιο μετά το 1204

Δραστηριότητα σε ομάδες

- Χωριζόμαστε σε ομάδες των 5 ατόμων
- Κάθε ομάδα επιλέγει το άτομο που ορίζεται ως εκπρόσωπος
- Πραγματοποιείται κλήρωση και κάθε ομάδα επιλέγει τυχαία μία από τις 4 προαναφερθείσες περιόδους
- Τα μέλη της ομάδας συσκέπτονται και απαντούν σε ερωτήσεις μορφής σεναρίου σχετικά με την περίοδο που τους έτυχε
- Στο τέλος γίνεται παρουσίαση των απαντήσεων από τους εκπροσώπους των ομάδων και ακολουθεί ομαδική συζήτηση

Η Δασική Νομοθεσία μετά το 1821

- το ελληνικό κράτος αποτελεί διάδοχη οντότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κι έτσι, ό,τι ανήκε στο σουλτάνο, αυτομάτως θεωρήθηκε ιδιοκτησία του ελληνικού κράτους
- «εθνικά κτήματα» = όσα ανήκαν στο Οθωμανικό κράτος
- φθαρτά (σπίτια κλπ) και άφθαρτα (δάση κλπ)
- τα δάση παρέμειναν κρατικά
- ανάγκη κατάρτισης κτηματολογίου

Βασικές έννοιες Δικαίου

Οι σημειώσεις της συγκεκριμένης ενότητας βασίζονται στις σημειώσεις του μαθήματος Δασικό Δίκαιο.

Βιβλιογραφία

Γούπος, Χ. (2005). Δασικό Δίκαιο. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων.

Γενικές έννοιες

- Δίκαιο είναι το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν τις σχέσεις των ανθρώπων σε όλους τους τομείς της ζωής τους
- Δημόσιο συμφέρον = δημόσιο δίκαιο + άσκηση δημόσιας εξουσίας = Συνταγματικό, Διοικητικό, Δημόσιο Διεθνές, Ποινικό
- Σχέσεις μεταξύ ατόμων = ιδιωτικό δίκαιο = Αστικό, Εμπορικό
- Συνδυασμός δημόσιου και ιδιωτικού = επαγγελματικό, εργατικό, μεταλλευτικό, αγροτικό, **δασικό**

Νόμος, έθιμο, άγραφο δίκαιο

- Νόμος είναι γραπτός κανόνας που προβλέπει δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταξύ των ατόμων μιας κοινωνίας
- Έθιμο είναι κανόνας δικαίου που δημιουργείται μετά από μακρόχρονη και ομοιόμορφη άσκηση σύμφωνα με τη συνείδηση του λαού
- Άγραφο δίκαιο που πηγάζει από την κοινωνία που πιστεύει ότι εφαρμόζει κανόνες

Χρονική έκταση νόμου

- Η ισχύς κάθε νόμου αρχίζει τυπικά 10 ημέρες μετά τη δημοσίευσή στο ΦΕΚ (Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως), εκτός αν ορίζεται από τον ίδιο τον νόμο (πχ άμεση ισχύς)
- Οι νόμοι δεν έχουν αναδρομική ισχύ
- Η ισχύς του νόμου διατηρείται μέχρι ένας άλλος νόμος με την ίδια δύναμη τον καταργήσει ρητά ή σιωπηρά

Υποκείμενα έννομων σχέσεων

- Φυσικά Πρόσωπα

Ως φυσικό πρόσωπο ορίζεται κάθε άνθρωπος που έχει την ικανότητα να είναι υποκείμενο **δικαιωμάτων** και **υποχρεώσεων**, ανεξάρτητα γένους, ηλικίας, εθνικότητας και θρησκείας

- Νομικά Πρόσωπα

Ως νομικό πρόσωπο ορίζεται μια ένωση φυσικών προσώπων ή ομάδα περιουσίας που είναι υποκείμενο **δικαιωμάτων** και **υποχρεώσεων**

Διάκριση Νομικών Πρόσωπων

- Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)
 - Κράτος, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), Εκκλησία, Επιμελητήρια, Ασφαλιστικά Ταμεία, Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Επαγγελματικοί Σύλλογοι κλπ.
- Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.)
 - Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ), Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ), Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός (ΕΛΓΟ) ΔΗΜΗΤΡΑ κλπ.

Δικαιώματα

Δικαίωμα είναι η εξουσία που παρέχεται στη βούληση κάποιου προσώπου για να επιδιώξει την επίτευξη βιοτικού σκοπού στο πλαίσιο της έννομης τάξης. Επίσης, ως δικαίωμα ορίζεται η εξουσία που παρέχεται από το δίκαιο σε πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) για την ικανοποίηση έννομου συμφέροντος σύμφωνα με τον κοινωνικό και οικονομικό σκοπό της παρεχόμενης εξουσίας.

Υποκείμενα των δικαιωμάτων είναι όλα τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα.

Γενικές Έννοιες

Η **απόκτηση δικαιώματος** κατά κανόνα γίνεται με τη βούληση του δικαιούχου και κατ' εξαίρεση από τον νόμο και διακρίνεται σε **πρωτότυπη** και **παράγωγη απόκτηση δικαιώματος**.

Πρωτότυπη χαρακτηρίζεται η κτήση του δικαιώματος όταν το αποκτώμενο δικαίωμα δημιουργείται για πρώτη φορά στο πρόσωπο του δικαιούχου ή είχε εγκαταλειφθεί από τον προηγούμενο δικαιούχο.

Παράγωγη χαρακτηρίζεται η κτήση του δικαιώματος όταν το δικαίωμα προϋπήρχε σε άλλο πρόσωπο και μεταβιβάζεται με τη βούληση του δικαιοπάροχου στον δικαιούχο.

Γενικές Έννοιες

Αλλοίωση δικαιώματος επέρχεται όταν μεταβάλλεται είτε το υποκείμενο είτε το αντικείμενο και το περιεχόμενο του δικαιώματος.

Απώλεια δικαιώματος επέρχεται όταν λύνεται ο δεσμός μεταξύ δικαιούχου και δικαιώματος και η λύση αυτού του δεσμού μπορεί να γίνει είτε τυχαία είτε με τη βούληση του δικαιούχου.

Διάκριση δικαιωμάτων

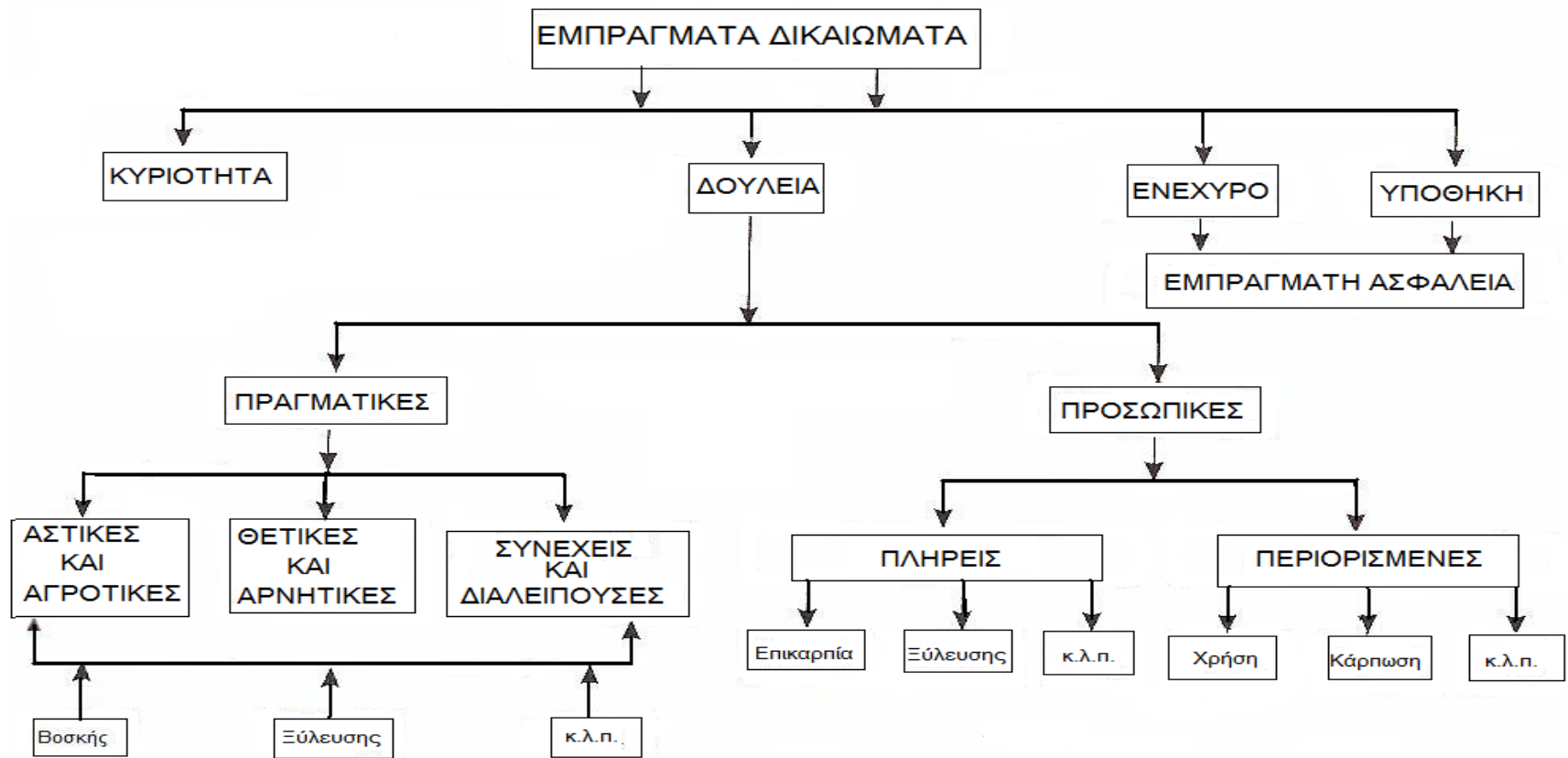
Τα δικαιώματα διακρίνονται ανάλογα με την **προέλευσή** τους, τη λειτουργία τους, τον σκοπό τους, το πρόσωπο που εξυπηρετούν, τη μεταβολή ή κατάργησή τους και τις προϋποθέσεις υπάρξεώς τους. Ειδικότερα:

α) **ανάλογα με την προέλευσή τους** τα δικαιώματα διακρίνονται επίσης σε **ιδιωτικά** όταν προέρχονται από το Ιδιωτικό Δίκαιο, και σε **δημόσια** δικαιώματα, όταν προέρχονται από το Δημόσιο Δίκαιο.

Εμπράγματο δικαίωμα

Τα εμπράγματα δικαιώματα ορίζονται από το άρθρο 973 του Αστικού Κώδικα (Α.Κ.) ως εξής: «**Δικαιώματα τα οποία παρέχουν άμεση εξουσία και κατά παντός επί του πράγματος**» και είναι η **κυριότητα**, οι **δουλείες**, το **ενέχυρο** και η **υποθήκη**.

Σχηματική παράσταση εμπράγματων δικαιωμάτων

Πηγή: Γούπος, 2005

Δουλεία

Δουλεία είναι το περιορισμένο εμπράγματο δικαίωμα που παρέχει στον δικαιούχο εξουσία πορισμού ωφελειών από την ουσία του πράγματος.

Εμπράγματα δικαιώματα στα δάση

- Κάρπωση (απόληψη δασικών προϊόντων)
- Ρητινοσυλλογή
- Βοσκή δάσους
- Κλαδονομή
- Εκμετάλλευσης καστανόδενδρων, συλλογή καστάνων
- Ξύλευση
- Επικαρπία (ολική χρήση και κάρπωση του δάσους)

Κάρπωση

είναι το δικαίωμα της απόληψης δασικών προϊόντων δημόσιων ή ιδιωτικών δασών, είτε για κάλυψη ατομικών αναγκών, είτε για εμπορικούς ή άλλους σκοπούς

Ρητινοσυλλογή (Συλλογή ρητίνης)

είναι το δικαίωμα της συλλογής ρητίνης από ξένα δέντρα.
Το δικαίωμα ασκείται σε δημόσια ή ιδιωτικά πευκοδάση και αναγνωρίζεται υπέρ του ρητινοκαλλιεργητή

Βοσκή δάσους

είναι η πραγματική δουλεία* που παρέχει την εξουσία της κάρπωσης κτηνοτροφικών προϊόντων για την διατροφή των ζώων του δικαιούχου

δουλεία = το περιορισμένο εμπράγματο δικαίωμα που παρέχει στον δικαιούχο εξουσία πορισμού ωφελειών από την ουσία του πράγματος

Κλαδονομή

είναι το δικαίωμα κοπής και συλλογής κλάδων από δημόσια ή ιδιωτικά δάση για την διατροφή κτηνοτροφικών ζώων

Δικαίωμα εκμετάλλευσης καστανόδεντρων

είναι το δικαίωμα συλλογής καστάνων από δέντρα ξένων δασών ή δασικών εκτάσεων, δημοσίων ή ιδιωτικών

Ξύλευση

είναι το δικαίωμα απόληψης ξυλείας από δημόσια ή ιδιωτικά δάση για ατομικές ανάγκες κατοίκων ή τις ανάγκες συνεταιρισμών ή για εμπορία ή άλλους σκοπούς

Επικαρπία

είναι το δικαίωμα που περιλαμβάνει την ολική χρήση και κάρπωση του δάσους

Εμφύτευση

είναι το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης και κάρπωσης ξένου δάσους με καταβολή χρηματικού ή με παροχή μέρους των προϊόντων του δάσους στον ιδιοκτήτη του δάσους

Επιφάνεια

είναι το δικαίωμα που παρέχει στον δικαιούχο την εξουσία ανέγερσης και διατήρησης οικοδομής σε ξένο ακίνητο έναντι πληρωμής στον ιδιοκτήτη του εδάφους ετήσιου χρηματικού

Μπάσταινα

είναι το δικαίωμα κληρονομητής νομής* (φυσική εξουσία του προσώπου πάνω στο πράγμα με διάνοια κυρίου**) σε μεγάλα αγροτικά ακίνητα που μπορεί να περιλαμβάνει δάση ή δασικές εκτάσεις

* νομή (νομικός όρος) = η κατοχή κάποιου πράγματος

** διάνοια κυρίου σημαίνει ότι αυτός που κατέχει το ακίνητο, το χρησιμοποιεί με την πεποίθηση ότι είναι δικό του ή ότι θέλει να το κάνει δικό του κατά κυριότητα.

Βιβλιογραφία

Γούπος, Χ. (2005). Δασικό Δίκαιο. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων.

